

Соснін О. В., доктор політичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України,
академік Української академії політичних наук
(Київ, Україна)

Воронкова В. Г., доктор філософських наук, професор,
зав. кафедри менеджменту організацій та управління проектами,
Запорізька державна інженерна академія
(Запоріжжя, Україна)

ЕВОЛЮЦІЯ ВІД ІНФОРМАЦІЙНОГО ДО SMART-СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ

Поняття «інформаційне суспільство» характеризує постіндустріальний рівень його розвитку, на якому величезне значення має такий ресурс, як інформація. На зміну інформаційному суспільству йде «суспільство знань», яке інколи ототожнюється з інформаційним, проте в інших випадках його називають наступною стадією розвитку («Towards Knowledge Societies», доповідь ЮНЕСКО) з його найважливішим ресурсом знання. Розвиток інформаційного суспільства пов'язаний з початком ери становлення розуму. У свій час ще В. Вернадський мріяв про суспільство, якому знання і духовні цінності будуть визначати національне багатство країни. Сьогодні в умовах глобалізації інформаційне суспільство вступає у стадію смарт (у перекладі «розумний», «інтелектуальний»), що характеризується, перш за все, наявністю комунікаційних технологій колективної діяльності, які істотно перетворюють (трансформують, модернізують) бізнес, освіту та інші види діяльності у державі, утім і саму державу. Логічним продовженням мережевого суспільства є смарт-суспільство (smart-society), що розвивається на основі смарт-технологій. Концепція смарт-суспільства знаходиться в основі сучасних державних програм розвитку країн Південної Кореї та Японії, зокрема, в Південній Кореї Національним соціальним агентством розроблена «Стратегія смарт-суспільства», що є надзвичайно актуальним, так як згідно з показниками кількості абонентів оптичних мереж FTTH, швидкості завантаження, якості широкопasmового доступу ця країна займає перше місце у світі [1].

Smart-суспільство трансформує бізнес, роблячи управління більш інтелектуальним (гнучким, розумним), а діяльність, наведеною на використання знань та інновацій. Освіта, за рахунок використання електронних і колективних технологій, стає більш масовою та ефективною. При цьому у смарт-освіті застосування електронних технологій сполучається з індивідуальним навчанням мисленню і творчості, яке неможливе без участі людини. Відповідно, смарт-держави повинні формувати смарт-громадян (розумних громадян), які є високоосвіченими громадянами, які використовують для життя сучасні технології, діють колективно і приймають участь в управлінні, за рахунок постійного навчання, пониження долі рутинної праці та використання смарт-управління [2].

Поява концепції мережевого суспільства (Ubiquitous Network society) базується на парадигмі створення єдиного інформаційного простору та розповсюдження мережевих технологій, у контексті національних викликів та національних стратегій якого формується інформація, не обмежена часом, географічними кордонами, доступна кожному і супроводжується створенням інноваційної системи. Smart-інновації породжують нову парадигму розвитку суспільства, а парадигму розвитку інформаційних технологій, яка вважається найважливішим фактором становлення Smart-суспільства.

Не випадково це зростання зафіксоване у документі «Європа - 2020: Стратегія розумного стійкого та інклюзивного розвитку» (Smart growth) - стратегія, що включає розвиток економіки, що базується на знаннях та інноваціях, та сприяє стійкому розвитку

(Sustainable growth), більш ефективному використанню ресурсів, економіки, більш екологічно чистої та конкурентоспроможної, що включає інклюзивне зростання (Inclusive growth) та укріплення високої зайнятості населення, що в цілому сприяє розвитку Інтернет-економіки [3].

Ключовим у властивості «смарт» є здатність взаємодіяти з оточуючим середовищем. Не випадково передові країни вже давно сформулювали концепції (парадигми, теорії) розвитку смарт-суспільства, а саме – розумного суспільства, розумного уряду, розумної освіти, розумного міста, що пов'язано з формуванням «економіки знань». Знання – це результат інтелектуальної праці людини, який безпосередньо вона створює. Звідси впливає правовий наслідок, що знання належать тій людині, яка створює продукцію. Інформація – це відтворені на матеріальному носії знання людини, що трансформуються в інноваційну продукцію. Інтелектуальна діяльність у вузькому розумінні – це інформація, що відповідає вимогам законодавства про інтелектуальну власність. Усі ці три категорії пов'язані поміж собою [4].

Smart-суспільство – це нова якість суспільства, у якому сукупність використання підготовленими людьми технічних засобів, сервісів та Інтернету приводить до якісних змін у взаємодії суб'єктів, що дозволяють отримати нові ефекти – соціальні, економічні та інші переваги, що ведуть до кращого життя. Це майбутній етап суспільства, що має прийти на зміну інформаційному суспільству, тому що Smart - це властивість об'єкта, що характеризує інтеграцію у даному об'єкті елементів, раніше не поєднуваних, які здійснюються за допомогою використання Інтернет. Наприклад: Smart-TV, Smart-Home, Smart-Phone Smart-технології, що в цілому приведе до розширення трудової мобільності: в освіті, на державній службі і в багатьох інших сферах зайнятості.

В основі *Smart-суспільства* лежить розвиток «суспільства знань», цифрових технологій, цифрового суспільства, всього того, що зветься «цифровою епоєю» розвитку цивілізації, яка не стоїть на місці, а постійно розвивається. Smart-суспільство побудоване таким чином, що «розумна» робота, яка утворена «розумним» життям, державою і бізнесом, базується на «розумній» інфраструктурі і «розумних» громадянах, які відіграють центральну роль у створенні smart-культури. В основі еволюції суспільства закладена зміна парадигми від виробничої до освітянської, що й привело до становлення і розвитку соціокультурної парадигми, в основі якої розвиток «розумного» суспільства. Сучасна концепція смарт-уряду (Smart Government) базується на найновішій платформі «Smart Networks» [4].

При аналізі еволюції суспільства від інформаційного до smart-суспільства в контексті національних викликів та національних стратегій акцентується увага на тому, що слід формувати «розумні концепції» або «знаннєві», які трансформують товар чи послугу в додаткову вартість, базуючись на інформаційних технологіях та топологічно-мережевій компоненті інформаційного суспільства. Smart networks («розумні мережі») непередбачає повсюдне використання комунікаційних мереж для моніторингу та управління системами різної природи. Розумна мережа виражається через три складових розвитку Інтернет: 1) міжмашинна взаємодія (M2M), тобто технології, що дозволяють машинам обмінюватися інформацією між собою або ж передавати її одностороннім порядком; 2) хмарові обчислювання (CC); 3) аналіз великих даних (Big Data) [5].

Логічним продовженням мережевого суспільства є смарт-суспільство

(smart-society), що розвивається на основі смарт-технологій. Концепція смарт-суспільства знаходиться в основі сучасних державних програм розвитку країн Південної Кореї та Японії, зокрема, в Південній Кореї Національним соціальним агентством розроблена «Стратегія смарт-суспільства», що є надзвичайно актуальним, так як згідно з показниками кількості абонентів оптичних мереж ФТТН, швидкості завантаження, якості широкопasmового доступу ця країна займає перше місце у світі.

Характерною рисою *смарт-технологій* є їх здатність до миттєвого реагування на зміни у зовнішньому середовищі. В умовах динамічно розвиваючих технологій та інформаційного середовища, якість факторів зовнішнього середовища та швидкість їх змін постійно зростає. У результаті цих процесів властивість «смарт» стає витребуваною в управлінні багатьма процесами, у тому числі і в освіті. На зміну інформаційним приходять *смарт-технології*, що характеризуються сукупністю властивостей, що дозволяють адаптувати те чи інше облаштування до потреб користувача в ході його експлуатації, *смарт-телефони*, - *телевізори* тощо.

Смарт-технології переходять в число пріоритетних (як і нанотехнології), які здатні визначати наступний за інформаційним етап розвитку суспільства. Технологічні, економічні, соціальні та культурні фактори розвитку сучасної цивілізації визначають необхідність створення концепції *смарт-освіти*. Ключовим елементом *смарт-освіти* є *смарт-навчання*, яке неможливе без накопиченого електронного навчання (e-learning). Smart-education – це мотивоване, гнучке, технологічне, самоуправлінське навчання, збагачене інформаційними ресурсами та технологічними методами навчання. Smart-education – це об'єднання навчальних закладів і професорсько-викладацького складу для визначення сучасної освітянської діяльності у мережі Інтернет на основі загальних стандартів, угод і технологій [5].

Таким чином, *смарт-суспільство* кооперується н в загальнонаціональну мережу, трудова діяльність зорганізується на основі колективного інтелекту, виникає поняття «*смарт-робота*». У якості ключової цінності виникає поняття «*суспільство мрії*» як високодуховне, що реалізує принципи соціальної відповідальності і справедливості. У результаті зміни потреб суспільства з'являються нові вимоги до трудових ресурсів, витребуваним є володіння колективною мережевою компетенцією. *Смарт-суспільство* включає в себе «розумні технології», освіту, управління містом, все те, що пов'язане з Інтернетом, нової ролі інформаційних технологій, що виступають у якості єдиної інфраструктури нового суспільства, яка пов'язує в єдину інтелектуальну мережу людей, що створюють середовище для розповсюдження знань. Які сприяють ефективному *смарт-управлінню*.

Література:

1. Воронкова В. Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства [Текст] / В. Г. Воронкова // Гілея : науковий вісник: зб. наук. праць. – К.: Вид-во УАН ТОВ “НВП” “ВІР”, 2015. – Вип. № 93(2). – С. 174-179.
2. Інформаційні технології як фактор суспільних перетворень в Україні: зб. аналіт. доп. / М. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк, Т. О. Ісакова; за заг. ред. Д. В. Дубова. – К. : НІСД, 2011. – 96 с. Електронна версія: <http://www.niss.gov.ua>. - Дата доступу: сер. 2016. – Назва з екрана
3. Нікітенко В. О. Геокультурні цінності в умовах сучасного світового розвитку: соціально-філософський вимір // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2013. Вип. 54. С. 266-280.
4. Пунченко О. П. Фреймы для репрезентации современного этапа цивилизационного развития [Текст] / О. П. Пунченко // Философия и социальные науки: Научный журнал. – Минск : Белорусский государственный университет. – 2014. – №2. – С.26-30.
5. Соснін О. В. Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних з інформаційно-комунікаційною сферою [Текст] / О. В. Соснін, О. П. Дзьобань // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : [зб.наук.пр.] – Запоріжжя : Вид-во ЗДІА, 2015. – №61. – С. 24 -34.
6. Тихомиров В. П. Мир на пути к смарт-обществу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me-forum.ru/upload/iblock/982/9822ab64e205263119d6568e24dc4292.pdf>